

Éljen a jólét!

SOCIOLÓGIAI TANULMÁNY

ÍRTA:

KEMÉNY GYULA

BUDAPEST, 1917.

NYOMATOTT WODIANER F. ÉS FIAI KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
IV., SARKANTYUS-U. 3.

A dolgozó emberi társadalomnak ajánlja

a szerző.

Előszó.

Száz évvel ezelőtt alakult ki a középkor öszetört rabigája romjai alól az első modern tűrsadalom. A francia forradalom lefejezte és detronizálta a Fáraókat és az ezerfejű szörnyeteg, a Nép lett a világ urává. A Nép szabadsága egy óriási fejlődés kezdetét jelentette minden téren és egyúttal szakadást a társadalom belsejében. Mint a különböző fajsúlyú folyadékok, úgy helyezkedtek el egymás fölött a társadalmi rétegek, megfelelő nyomást gyakorolván a mélyebben fekvőkre. Aki csak tehetett, akinek csak módjában volt, igyekezett felfelé, nem választva az eszközöket és nem törődve a többiek sorsával. Akiknek sikerült feljutni a magasba, biztosítani igyekeztek sikereiken alapuló előjogaikat és törvényeket hozattak kiváltságaik és javaik biztosítására.

És ekkor kialakult az emberi társadalomban az a tévhit, hogy az emberiségnek gazdagokból és szegényekből kell állania. És hogy az utóbbiaknak már születésük alkalmával, amikor beléptek a földi életbe, kijutott *Dante* mondása: »Lasciate omnia speranza voi qu'entrate!«

Csakhogy száz esztendő nagy idő és a Próféták nem láttak nagyon messzire. Az

emberiség kultúreszközökben és megismerésekben rendkívüli módon gazdagodott, az életfeltételek, a termelő eszközök megváltoztak és megváltozott főleg az a perspektív is, ami a társadalom jövőjét illetően élénk tárai:

Látunk az emberi társadalom mélyében hatalmas, kimeríthetetlen és ki nem használható belső erőket, látunk magunk előtt soha nem sejtett evolúciókat és egy új megifjúdott világot, amelyben enyhülnek a nagy ellenátétek és érvényesülnek és kellő jutalomban részesül minden tehetség és ambíció.

Mert hamis axióma az, hogy a szegénység szükséges ahhoz, hogy gazdagok is lehessenek.

A mai dinamikai világunkban nem conditione sine qua non a szegény ember. Ellenkezőleg: Itt minden dolgozó embernek lehet vagyona, jövedelme, jóléte! És ez nem utópia. Ez matematika! A társadalmi erők összetételéből leszűrt alapigazság, mely mint ilyen örök törvényeken alapul, megdönthetetlen és ellenállhatatlan!

A következő tanulmány feladata lesz bevilágítani a társadalmi erők titkos birodalmába, őket a megismerés felszínére hozva a köznek átszolgáltatóni.

A jólét gondolatának hatalmas szuggesztív ereje van! Nem lehet kétséges, hogy a dolgozó emberi társadalom azon része, mely elég érett hozzá, a megismert erőket és felismert igazságokat fel is fogja használni saját sorsának irányítására!

I.

A középosztály küzdelme.

A Mindenség telve van egymással küzdő erőkkel! Kezdve a gravitáció centrifugális és centripetális erőinél és Végezve az emberi társadalom sokirányú, de alapjában véve mindig csak egyetlen célt, a fejlődést szolgáló küzdelmeinél, mindenütt és mindenkor egymással hadakozni látszó és egymással mégis mindig egyensúlyban levő örök erők munkájával találkozunk.

Az emberi társadalom küzdelme, ép úgy mint minden természeti jelenség, örök törvényeknek van alávetve. Lássuk ezen törvények mibenlétét:

1. Az emberi társadalom a lét fenntartásának céljából *termelési munkát végez*, mely munkában a társadalom minden egyéne aktíve vagy passzív részt vesz. A termelési munka lehet fizikai, szellemi vagy erkölcsi.

2. A termelési produktum értéke mindig egyenlő a reál fordított munkaerő értékével.

3. A munkaerő értékét a kereslet és kínálat közötti arány, a spekuláció és a szervezkedés szabják meg. (Az egyén szervezkedését nevezhetjük spekulációnak, a tömeg spekulációját szervezkedésnek.)

A felsorolt törvények világosan rámutatnak, hogy nem léteznek abszolút értékek. A körülményektől függ, nem-e nagyobb a só értéke az aranyénál, stb.

Ugyancsak kiolvasható e törvényekből, hogy az értékek mértékét a szemben álló erők aránya állapítja meg.

Más szavakkal kifejezve: *Az örök természet szempontjából minden küzdelem jogos, mely a munkaerők értékének megállapítása körül folyik.*

Ennélfogva köteles a társadalomnak minden egyede sorsának javítása érdekében annyi erőt kifejteni, amennyi kitűzött céljának eléréséhez szükséges és ezért van az, hogy *minden ember annyit ér, amennyi erőt ki tud fejteni valamely téren.*

Minthogy pedig egészen bizonyos, hogy minél nagyobb az emberi társadalom, annál differenciáltabb és fejlettebb termelést tud produkálni, kétségtelen az is, hogy a differenciáltabb termelésre való képesség képezi a társadalom magasabb rendű életének az alapját.

Az emberi társadalom minden küzdelme a körül folyik, hogy az egyén, saját termelési képessége ellenében, az összesség minden termelési produktumaiból minél nagyobb mértékben vehesse ki a maga részét.

Ez a szempont sejtetni engedi annak a nagy messzeségben levő gondolatnak a lehetőségét, hogy valamikor, kellő szervezkedés mellett az imént említett távoli célt el lehet érni.

A mai állapotok mellett például még abszurdumnak tűnik az a gondolat, hogy a munkásember főispáni jövedelemre tehessen szert, pedig éppen a világháború folyamán igazolódott be, hogy egyes munkáscsoportok

egyénekenként 10—15.000 koronás évi munkabérekre tudtak szert tenni pusztán azért, mert állhatatosan akarták. Ezek a tények előre vetik az árnyékát azoknak az időknek, *amikor a munkaértékek nagyon is közel mognak állani egymáshoz.*

Az emberi társadalom oly szervezet, melynek termelési fejlettsége képezi a kultúra fogalmát.

Az emberi társadalom lelki Világa ellenben képezi az ő civilizációját.

Ezért lehet egy kultúrember barbár és a nádviskó-ban lakó hindu civilizált.

Amikor tehát arról beszélünk, hogy az emberiség kasztokra van szakadva, sohasem lehet arról szó, hogy a magasabb rendű kasztok képviselik egyúttal a magasabb kultúrát avagy a civilizációt, hanem mindig csak arról, hogy kik produkálnak és kik élveznek többet a kultúrából és kik gyakorolják a civilizációt.

Mert minden kasztrendszerben vannak közkatonák és vezetők.

Így az úgynevezett középosztályban is.

Mit nevezünk középosztálynak és mit nevezhetünk jogosan annak.

A mai társadalom mindenkit a középosztályba soroz, aki nem tartozik a nemességhez vagy a munkásosztályhoz.

Eszerint a középosztályhoz tartozik a szatócs, a kávéháztulajdonos és mindennemű boltos, kereskedő, kisiparos és vállalkozó stb.

A társadalmi küzdelem szempontjából azonban

ez a beosztás téves. A középosztálynak ezen felsorolt vállalkozói mind független existenciák és nem szolidárisak a középosztály ama részével, mely a társadalom; szellemi munkájának egy részét végzi és intellektuális osztály néven ismeretes. A dolog természetében rejlik, hogy előbbiek érdekei homlokegyenest ellenkeznek a szellemi munkások érdekeivel.

Az emberi társadalom egyetlen része vagy kategóriája sem szenved ma annyit a létért való küzdelemben, mint az úgynevezett fix fizetéses existenciák. Ők azok, kiket a két hatalmas malomkő: a tőke és a szervezett testi munkásság lassan megőröl. A tőke és annak csatlósai mint termelők és a munkásság mint fogyasztó.

A testi munkások szervezkedése többszörösen megnövelte azok megszokott régi jövedelmét, miért is minden téren elsőrendű fogyasztók lettek.

Ez a szokatlan nagy kereslet a termékek árait módfelett felhajtotta, úgy hogy a változatlanul rossz jövedelmi helyzetben lévő középszerű szellemi munkás Valósággal nélkülözni kénytelen.

Amikor tehát a középosztály küzdelméről beszélünk, csakis a középosztály szellemi munkásaira gondolunk.

A szellemi munkásról viszont azt állítani, hogy az mint ilyen általában egy középosztályba sorozandó, szintén téves megállapítás.

A középosztály elnevezés tulajdonképpen középszerűséget jelent minden téren. Pedig mindenki, aki a saját szakmájában kiválót produkál, a középszerűség föl-emelkedik.

A kubikos földmunkás, akiből milliomos vállalkozó lett, ép úgy kiemelkedett a középszerűségből, mint a hadvezérré avatott közkatoná, vagy az egyszerű iparosból lett világhírű feltaláló.

Nem szenvedhet kétséget, hogy a szellemi munkások kiválóbbjainál nem lehet szó a létért való küzdelemről, hanem csakis a közepes tehetségű, kibontakozásra, fejlődésre alig képes és éppen ezért az élet küzdelmeiben tehetetlenül, mert a mai napig szervezetlenül álló szellemi proletariátus nagy csoportjáról.

Ezek a szellemi osztály közkatonái.

Azok pedig, akik vezérszerepre hivatva volnának, a kiválóak, felfelé törekedve messze maguk mögött hagyják kasztársaikat és így máig a szellemi középosztály az egyetlen kaszt, mely csupán közkatonákból áll — vezérek nélkül.

Pedig egészen bizonyos, hogy a szellemi középosztály tömörülve és szervezkedve, a benne rejlő szellemi és erkölcsi tőke arányaihoz méltó anyagi sikert bírna magának kiküzdeni és oly pozíciót a társadalmi rendben, hogy nem volna többé búzaszem két malomkő között, hanem respektált ellenfél.

A szellemi középosztály munkásainak szervezkedése azonban egészen más természetű kell, hogy legyen, mint például a testi munkásoké. A küzdelem eszközei szintén.

Strike, amerikázás, bojkott, erőszak és rombolás, nem méltóak a civilizáció és a kultúra élén küzdő harcoshoz.

A középosztály szellemi munkásainak minden fegy-

vere és harci modora kell, hogy megdönthetetlen erkölcsi alapon álljon és kell, hogy mindig és mindenütt tiszteletet vívjon ki magának.

Tiszteletet nemcsak az ellenfél szemében, de azoknál is, kik kétségtelenül éber figyelői lesznek eme küzdelemnek: A testi szervezett munkások!

A középosztály szellemi munkásainak arzenálja egy kincsesbánya, melyből mérhetetlen erőket lehet felszabadítani és elővarázsolni.

Csak egy dologra van szükség! Arra, hogy a szellemi munkások kiválói álljanak a mozgalom élére, hogy a közkatonákból álló tábornak vezérei legyenek. Ez egymaga már a teljes sikert jelenti.

Azt mondtuk e fejezet elején, hogy az emberi társadalom harca a termelési produktumok elosztása körül folyik. Erről arra lehet következtetni, hogy mindenki igyekszik a saját termelvényét a lehető legmagasabbban értékelni!

Az értékeknek egymáshoz való abszolút arányát máig nem sikerült megállapítani. Minden esetre azért, mert hiányzik hozzá a tudományos alap. Annyit azonban már felismert az emberi társadalom, hogy az értékek nagyon is változók és ezt a körülményt nagyon sokan használják fel arra a *műveletre*, amit *spekulációnak* nevezünk.

A spekulációnak nincsen semmi köze a termeléshez és ahhoz hozzá nem járul semmivel, sőt legnagyobb hasznát is rendszerint annak csökkenésében látja.

Amilyen irreálisak és improduktívek a spekuláció

céljai, olyanok az eszközei is, amelyek irreális, avagy negatív értékek.

A következő fejezetben fogjuk megvilágítani az értékeknek azt az igazi értelmét, mellyel a dolgozó emberi társadalom érdekeinek szempontjából bírnak.

II.

Értékek.

Zu wissen sei es jedem ders begehrt,
Der Zettel hier ist tausend Kronen wert.
Ihm liegt gesichert als gewisses Pfand,
Unzahl vergrabnen Guts im Kaiserland.
Nun ist gesorgt, damit der reiche Schatz
Sogleich gehoben, diene als Ersatz.

Goethe, Faust II.

Amikor Goethe kilencven évvel ezelőtt a bankó keletkezéséről halhatatlan művében a »Faust«-ban — emígyen megemlékezett, nyitva hagyta az olvasó előtt azt a kérdést, hogy az elásott kincsek alatt bányatermékeket kell-e érteni, avagy rablólovagok elől biztonságba helyezett kincseket.

Bármint légyen is, annyi bizonyos, hogy Goethe szatírája elárulja a turpisságot, ami a bankó gondolata mögött honol. A bankó, avagy bankjegy, nem képvisel reális értéket, mert nem egyéb értékmérőnél, melynek fizetőereje sokféle körülmény behatása alatt változik.

De a bankjegy nemcsak, hogy nem reális érték, de részben fiktív érték is, mert nagyrésze fedezet nélkül szerepel az üzleti könyvek aktív oldalán.

Hogy az olvasó kellőleg megértse gondolatmenetünket, hivatkozunk arra a közismert tényre, hogy például a magyar jegybank által 1913. év végéig kibocsájtott bankjegyek névértéke két és félmilliárd korona volt,

szemben egy és félmilliárd korona értékű ércpénz-fedezettel.

Az az egymilliárd korona névértékű fedezetnélküli bankjegy, mely forgalomba hozva, a magántulajdonba ment át, bizonyos helyeken, mint tényleges vagyon szerepel, holott se nem árú, se nem ércpénz, hanem csupán papiros.

Avagy mondjuk így: A magyar jegybank érckészlete 62.7 %-át teszi ki a bankjegyforgalomnak. Vagyis minden száz korona névértékű bankjegyre a jegybanknak csak 62.7 korona értékű érckészlete van fedezet gyanánt.

Ha tehát valakinek százezer korona tőkéje van letétben valamely banknál bankjegyekben, akkor ez az összeg hibásan szerepel üzleti könyveiben százezer korona gyanánt, mert ebből csak 62.700 korona van meg ércpénzben, míg 37.330 korona fiktív, vagyis nem létező érték. Amivel természetesen nem azt akarjuk mondani, hogy az utóbbi érték veszélyeztetve van, hanem azt, hogy az értékek szerepének elbírálásánál a termelési és fogyasztási forgalomban, a bankjegy csak az ágens szerepét tölti be.

Nyilvánvaló mindazonáltal, hogy a papírpénz, — dacára, hogy hijján van a teljes reális értéknek, az értéknek egy másik, nem kevésbé kívánatos tulajdonságával bír, — a hatalommal!

Képzeljünk el három hitelképes embert, akik váltójukra a jegybanktól nagy vagyonokat érő papírpénzösszegeket vehetnek fel kölcsönképpen és ezzel a reális

értékek összegeit vásárolhatják meg, birtokokat, földeket, terményeket, ipari termékeket, szellemi termékeket stb. és azok eladási értékét diktálhatják a vevőnek, fogyasztónak!

A papírpénz ebben az esetben a spekulációt szolgálja!

Az ilyen hatalommal szemben a reális értékek hatalma valóban elenyészően csekély. Mert aki reális értékeket termel, az nem spekulál, hanem dolgozik.

Nincsen földműves, iparos, gyáros, aki a spekuláció célzatával rendezné be üzemét. A termelő rendszerint a rendelkezésére álló vagyona arányában méretezi vállalkozását, ami már magában véve is készíti őt, hogy termelvényét minél előbb a vevőjéhez juttassa.

Amikor tehát a folyó tőkének nevezett papírpénz *spekulációt* szolgálja, nyilvánvaló, hogy ezt a fogyasztó összességének rovására teszi, megnehezítvén azoknak a létért folytatott küzdelmét és megvonván tőlük a jóléti megtakarítás és vagyongyűjtés lehetőségét.

Másként áll a dolog, ha a folyó tőke a termelés annak tökéletesítését, hozzáférhetőségét vagy fokozását szolgálja.

Ez az utóbbi cél lehet a papírpénz feladata, amely azonban, hogy arra feltétlenül szükség volna, amint még bővebben ki fogjuk fejteni.

Itt egyelőre csak le akarjuk szögezni azt a mi nem cáfolható tény, hogy a papírpénz mint érték *nem* egyéb:

1. értékmérőnél,
2. kötelezvénynél, melyet egy szabadalmazott cso-

port állított ki az összességnek, de semmi esetre a termelés és fogyasztás szempontjából megállapítandó reális érték.

Mit értünk ezzel szemben reális érték alatt?

Mindent, amit a társadalom széles gyűrűjén belül a lét fenntartása céljából termelni vagy fogyasztani, tehát hasznosítani lehet.

Reális érték első sorban a föld, mely mindent megad az embernek, amire szüksége lehet, illetve amit céljaira felhasználhat.

Reális a földnek minden terméke és

reális érték az emberi munka, amely fizikai, szellemi avagy erkölcsi értelemben a termelés és fogyasztás szolgálatába lép, amely a föld adományait kitermeli és azokból alkot, épít, gyárt és fogyaszt.

Annak a kérdésnek a kritériuma, vajjon a papírpénz reális érték-e, nem lehet ennél fogva más, mint annak az elbírálása, vajjon feltétlenül szükséges-e a pénz a társadalom termelő és fogyasztó munkája körül, avagy nélkülözhető-e?

Eltételezve attól a szemponttól, hogy a papírpénz a mai üzleti élet gigászi forgatagában nem-e a legügyesebbnek ismert ágens, egyelőre, pusztán csak à priori mint abszolút lehetőséget véve tekintetbe a kérdést, azt kell hogy mondjuk:

A pénz az üzleti forgalomban nélkülözhető!

Kérjük az olvasót, hogy gondolatmenetünket kövesse. Vannak Magyarországon nagy kiterjedésű magánbirtokok, melyek egymagukban véve egész függ-

getlen társadalmat alkotnának, annyira megtalálható bennük minden, ami a lét fenntartásához szükséges. Képzletünkben kiterjeszthetjük bátran ennek a magánbirtoknak a határait mindaddig, míg az a magyar birodalom kiterjedését el nem érte és hozzá képzeljük, hogy annak lakossága egyetlen nagy családot képez, melynek minden tagja dolgozik, illetve valamely formában részt vesz a termelés és fogyasztás közös műveletében. Ebben a zártkörű társadalomban a bankjegy egészen felesleges lesz. *Megteszi azt itt az egyszerű elszámolás is.* És éppen valamint ez az elszámolás nem képez reális értéket, azon mód a bankjegy sem.

Ennek az abszolút értelemben vett és tisztán *elméleti* axiómának felállítására szükséges annak a beigazolására, hogy az összesség jóléte nem gátolja az erre hivatott és érdemes egyesek meggazdagodását, Vagyis *nem kell szegénységnek uralkodni a világon, hogy gazdagok is lehessenek.*

Most már rátérhetünk a reális értékek szigorúbb vizsgálatára.

Az imént azt mondtuk, hogy a bankó avagy bankjegy nem egyéb értékmérőnél, melynek fizető ereje sokféle körülmény behatása alatt változik.

Igenis, a pénz a változó érték, és az áru az állandó, a reális.

Míg egy kilogramm húsnak az ára tág határokon belül *változhatik*, annak *belső értéke* (qualitásához mérten) *állandó* marad.

Egy bizonyos minőségű húsnak a tápértéke *állandó*.

Egy bizonyos vasnak a szilárdsága *állandó*.

Egy bizonyos szénnek a kalóriája *állandó*.

Egy bizonyos gépnek energiaeffektusa *állandó*.

Ebből következtetve kimondhatjuk, hogy egyenlő minőségű reális értékű dolgoknak az emberi társadalom termelési és fogyasztási céljaira vonatkoztatott belső értéke *állandó*.

Ha ez nem így volna, akkor a dolgozó emberiség semmiféle irányú alkotásnak az *előirányzatát* elkészíteni nem tudná.

Hogy ez így van, azt rögtön észre fogjuk Venni.

Tekintsünk egy társadalmi közösséget, mondjuk a magyar nemzetet, mely 21 millió lélekből áll. Ennek a nagy emberi családnak szükségleteik vannak, amelyek fedezése képezi a társadalom dolgozó részének feladatát.

Elképzelhető, hogy az egész társadalom egy esztendői szükségletét előre pontos programba lehet foglalni, avagy mondjuk, előirányozni.

Meg lehet előre állapítani, hogy az egész társadalomnak a következő esztendőre mennyi élelemre, ruházatra, bútorzatra, építkezésekre, lakásra, nevelésre, oktatásra, szórakozásra, kényelemre, üdülésre, gyógyításra, beruházásokra, gépekre, javításokra, szerzőmokra, stb. stb. lesz szüksége.

Meg lehet állapítani, hogy mindez mennyi munkát és anyagfeldolgozást és nyersanyagtermelést igényel, hogy mennyi lesz a kifejtendő szellemi munka és a vezetés stb. stb.

A társadalom természetes szaporodásától eltekintve, egészen bizonyos, hogy — mondjuk tudományos alapon megállapítandó normáliák szerint — a programba felveendő számértékek mindig egyformák lesznek.

Ha például tudományosan meg lesz állapítva, hogy a nyolc éves gyermek napi szükséglete 20 dekagramm hústáplálék és a 30 éves férfié átlagban 50 dekagramm, stb., akkor azt mondhatjuk, hogy *minden dolognak* a társadalomra vonatkozó reális és *állandó értékét meg lehet* állapítani.

Eszerint aztán minden a társadalom által előállított szükségleti cikk annyit fog érni, amennyi munkát kellett annak előállítására fordítani. Ezt szintén normalizálni lehet. Ennek a javára csakis a technikai haladás fog változtatni, hátrányára pedig a természeti erőhatalmak beavatkozása. Miért is a termelési produktum pénzérték, tehát árváltozása csak egyetlen esetben indokolt, t. i., ha a reá fordított munkaerő mennyisége pozitív avagy negatív értelemben változik.

Teszem, ha egyenlő vetőmag és mezőgazdasági munka mellett a termés silányabb a rendesnél. Ha a bányatermék a rendesnél salakosabb, a kohóból kikerülő vas előállítási értéke a reá fordított nagyobb munkaerő és anyag arányában növekszik. Ha az utak hó és eső folytán járhatlanok, a Vontatás költségei felszállanak. Ha újabb gépek felhasználása mellett az árú előállítása kevesebb munkát és anyagot igényel stb.

A programm készen lévén, annak megvalósításához mire van még szükség? Arra, hogy azt a társadalom dolgozó része végrehajtsa.

Amikor a bevezetésben említett három ember együttes aláírásával a jegybanknál kölcsönt vett fel, megtehetette azt azon az alapon, hogy a jegybank bizalmát élvezte.

Képzeljük el magunknak azt a dolgozó társadalmat olyannak, hogy annak minden tagja át van hatva a kötelességérzetek sokaságától és feltétlen bizalommal van eltelve vezetői és az összesség iránt.

Ennek a jól organizált és jól vezetett társadalomnak van belső ereje és van munkaszeretete. Ez a társadalom nekilát a kitűzött feladat megvalósításának.

Az ő tőkéje a munkaereje, hitele az egymás iránt való bizalom.

Ércpénz, készpénz, papírpénz és váltó nélkül végre fogja hajtani ez a társadalom az előirányzott programot, mert *akarja* és a társadalom minden dolgozó tagja becsületesen ki fogja venni a sikerből az őt megillető részt.

Ez a társadalom nem jog nélkülözni, mert hiszen a program lehet tetszőleges és minden igényt kielégítő és nem lesz közöttük elégedetlen, mert az osztozkodás becsületes lesz, a vezetők a helyzet magaslatán fognak állani és az összesség bizalmát fogják élvezni, mert ebben a társadalomban mindenki dolgozni jog és nem lesznek semmittevők . . .

Kérdés: Kiknek lehet szüksége pénzre a dolgozó társadalom érdekében?

Felelet: Mindazoknak, kik a termelés és fogyasztás érdekében hasznos munkát fejtenek ki. Akik tehát a termelést és fogyasztást megkönnyítik!

Kérdés: És kiknek van szüksége pénzre a dolgozó emberi társadalom érdekei ellen?

Felelet: A spekulánsnak és semmittevőnek. Mind a kettő azon töri a fejét, hogy a termelést és fogyasztást megnehezítse.

Az értékeknek egymásra való halmozása nem egyéb, mint hatalomgyűjtés a semmittevés céljaira.

Kérdés már most, hogy útjában áll-e az imént vázolt dolgozó társadalom a becsületes munka révén meggazdagodni vágyók sokaságának?

Semmiképen! *Kimutattuk úgy-e bár, hogy a társadalomnak dolgoznia kell, hogy létét fenntartsa.*

A létfenntartás alatt oly életet érthetünk, mely minden igényt kielégít.

Senki sem kételkedheik abban, hogy a dolgozó társadalom annyit termelhet és a termelést minden téren annyira fokozhatja, amennyire csak jónak látja!

Vagyis a társadalom jóléte tisztára azon fordul meg, hogy minden elképzelhető bő szükségletét munkájával előteremtse.

Ha vannak azután emberek, akik vállalkozó szelleműek és a termelés és fogyasztás szolgálatába állva, annak előnyére válnak, kinek lehetne kifogása az ellen, hogy vagyont gyűjtsenek?

De ez a vagyon sohase lehessen fegyver a munkás jóléte ellen. És a pénz sohase lehessen az az érték, mellyel a társadalom munkásainak jólétét meg lehessen támadni!

Lássuk most már, hogy az imént említett társadalomban mennyi a termelő' és mennyi a fogyasztó és hogy megáll-e a mi előzetes feltevésünk lehetősége a tényekkel szemben, vagyis képes-e ez a társadalom bő szükségletein felül még feleslegeket, tehát vagyont is termelni.

III.

Termelők és fogyasztók.

A magyar föld területe 56 millió katasztrális hold.

Lakosainak száma 21 millió lélek.

A kenyérterményekkel bevetett 9 millió hold szántó-föld, átlagban 60 millió métermázsa gabonát ad a gazdáknak évente, amelyből a magyar nemzet legfeljebb ha 38 milliót fogyaszt el.

A lakosságnak csak egy töredéke kenyérkereső: 9 millió féi fi és nő, a többi 12 millió mint eltartott szerepel, mint feleség, gyermek stb.

A kenyérkeresők közül foglalkozik:

őstermeléssel (szántással, vetéssel stb.)..	5.6 millió
bányászattal, férfi lakos.....	75.000
az ipar minden ágával, férfi és nő	1.5 millió
kereskedelemmel és hitellel, férfi és nő	300.000
közlekedéssel, férfi és nő	200.000
közszolgálattal és szabadfoglalkozással	275.000
a véderővel, békeidőben.....	150.000
különböző napszámos	225.000
tőkés és nyugdíjas	205.000
egyéb foglalkozású férfi és nő	80.000
foglalkozás nélküli	1.200
házcselédek, férfi és nő	390.000

Ezek szerint kétségtelen, hogy túlnyomó részben

földművelő állam vagyunk és csak másodsorban ipar-
állam.

Hogy az olvasó teljesen tiszta képét nyerje a magyar
föld termelő erejének és későbbi következtetéseink
helyességét kellőleg ellenőrizhesse, tudnia kell még
ezenfelül, hogy a magyar szántóföldeken évente terem:
egyéb gabonanemű (árpa, zab, köles stb) 34 millió mm.
hüvelyes vetemény (borsó, bab, lencse) 3 » »
kapásnövény (tengeri, burgonya cukor-
répa stb.)..... 241 » »
kereskedelmi növény (repce, dohány,
kender, mák)..... 1-5 » »
takarmánymag (bükköny, lóhere, lu-
cerna stb.)..... 0-75 » »
szalastakarmány (széna, csalamádé stb) 170 » »
fejes káposzta 7-5 » »

A magyar szőlőskertek és hegyek átlagban évente
4.5 millió hektoliter mustot szolgáltatnak.

A magyar kertekben termő gyümölcs évente leg-
alább 6 millió métermázsára tehető.

A magyar gazdák marhaállománya a háború ki-
törése előtt volt:

szarvasmarha.....	7.5 millió drb
ló.....	2.35 » »
öszvér és szamár.....	22.000 »
kecske	427.000 »
sertés.....	7.6 millió »
juh.....	8.5 » »

a közfogyasztásra levágott állatok száma a világháborút megelőző évben:

szarvasmarha.....	1.13 millió drb
juh és bárány	1.42 » »
kecske	47.000 »
sertés.....	1.8 millió drb
ló.....	13.000 »

Csupán a tejszövetkezetek által (tehát csak városokban) eladott tejtermékek ugyanez esztendőben:

tej.....	52 millió liter
tejszín	0.8 » »
vaj.....	2.3 » kg
sajt	174.000 »
túró	2.06 millió »
egyéb tejtermék	6.1 » »

A fogyasztásra és feldolgozásra szánt termékek tekintetében még feljegyzendők a világháborút megelőző esztendő forgalmából:

méz	38.000 mm
viasz.....	1.650 mm
selyemgubó	1.5 millió kg
vadászatiilag hasznos vad	3.5 » drb
szőrmés vad.....	150.000 darab
szén.....	103 millió mm
egyéb bányatermék	82.5 » »
konyhasó.....	2.56 » »
sör.....	3 » hl

szesz.....	1.3 millió hl
nyerscukor.....	6 » mm

mint egy évi termelés.

A magyar iparnak azon részéről, mely részvénytársasági alapon létesült, tehát nyilvános elszámolásra van kötelezve, a hivatalos statisztika a következő, a mi szempontunkból érdekes tudnivalókat jegyezte fel:

A világháborút megelőző évben a magyar birodalomban befizetett

összes részvénytőke (ipari) 1090 millió K,
vagyoni állapot..... 3166 » »

Az ipari részvénytársaságok egy esztendei forgalmából kijutott:

az érdekelt tőkének kamatokban .	58.5 millió K
nyereségben.....	94.5 » »
összesen ..	153.0 millió K

a dolgozó társadalomnak személyzeti javadalmazás címén.....	58.6 millió K
munkadíjak címén	204-6 » »
összesen ..	263-2 millió K

A felsorolt hivatalos statisztikai adatokra szükség van, hogy az olvasó a következő elmékedéseket helyesen ítélhesse meg.

Előrebocsátjuk, hogy bennünket e pillanatban nem az érdekel, hogy ki mennyit keres pénzértékben, hanem egészen más. Tudniillik az, hogy ki mennyit fogyaszt a kitermelt cikkekből!

A felállított hiteles statisztikai adatok minden

dicséretnél ékesebben bizonyítják azt a tényt, hogy minden eredmény a termelés terén a munka érdeme!

Világosan meg vannak nevezve azok, akik dolgoznak, azok, akik el vannak tartva és azok, akik a keresők soraiban, mint tőkepénzesek, ismeretlen foglalkozásúak stb. szerepelnek.

Kétséget nem szenved, hogy azok közül, akik a *keresők* soraiba vannak felvéve, nem mindegyik dolgozik, mert ezek között szerepelnek a dolgozó társadalom legelkeseredettebb ellenlábasai is, a spekulánsok sokféle bőrbe bújtatott fajtái! És hogy éppen ezek keresik a pénzt leginkább és legkönnyebben í

Nehogy olvasóink némelyike hirtelenében hamis fogalmat alkosson magának a társadalom dolgozó és nem dolgozó tagjai felől, ismételten hangsúlyozzuk, hogy *a termelés és fogyasztás körül mindenki hasznos munkát végez, ki annak valamely, bármily értelemben vett, nélkülözhetetlen műveletében részt vesz.*

Megállapítottuk, minden kétséget kizárólag, hogy a magyar föld, nemcsak hogy a 21 millió lelket számláló lakosságot képes táplálni, ruházni és minden kultúrával ellátni, de már most is, *minden intenzívebb gazdálkodás nélkül is*, nagymennyiségű felesleget, tehát növekvő vagyont produkál a kivitel bevételei révén.

Bizonyos, hogy kellő berendezkedés és organizáció mellett a magyar szántóföld, a magyar kertek, bányák, gyárak és egyéb ipari telepek sokkal többet fognak szolgáltatni a jelenleginél.

Minden téren a technikai haladás az, mely a munkát megkönnyíti, az eredményeket növeli.

Minthogy mindenütt a munkáé a legfőbb érdem, a munkás legyen egyenrangú fogyasztó a tőkével.

Amint már többször rámutattunk, a spekuláció a legnagyobb ellensége a munkásnak, mint fogyasztónak. A spekulációnak az az egyedüli érdeke, hogy a termények az ő kezén keresztül kerüljenek a fogyasztóhoz és e tekintetben az ipari munkás és a szellemi munkás van rosszabbik helyzetben, mert a földművelőmunkás ipari igényei nagyon kicsinyek, míg az ipari és szellemi munkás fogyasztási igényei az élelmiszerek tekintetében elsőrendűek és elodázhatlanok.

Eszerint az ipari és szellemi munkás inkább függ a földművelő és állattenyésztő munkájának jó eredményétől, mint viszont.

A rossz termés és a járványok minden esetre nagyobb csapást képeznek a fogyasztó emberiségre, mint az iparban előállható kalamitások, mert előbbieknek hatása gyorsabb és el nem odázható. Mindazonáltal földművelő és iparos egymásra vannak utalva, mert az iparos nemcsak hogy ellátja a földművelőt a gazdaságos és intenzív üzeméhez szükséges ipari cikkekkel, de azonfelül még meg is veszi felesleges gazdasági terményeit is, ami a vevőnek fogyasztási cikket, a termelőnek azonban már vagyonosodást jelent.

Mit tesz azonban a spekuláns, ha a termés rossz és járványok pusztítanak az állatállományban?

Felhajtja az árakat annyira, hogy csak neki juthat a

normális mennyiségű élelemből — természetesen a munkás jólétének rovására.

A fogyasztóknak egy nemével még foglalkozni akarunk, mielőtt rátérünk a munka, termelés és fogyasztás kölcsönhatása által előálló állapotra.

Ezek a fogyasztók a művészek. Ők is termelők, de azok közül valók, akiknek termelési munkájuk *erkölcsi!* Erkölcsi belső értékük és erkölcsi azon hatásuknál fogva, amit a termelők és fogyasztók összességére gyakorolnak.

A termelés tekintetében ők a kivétel. Mert ami másnak munka, az nekik gyönyörűség, felfrissülés, megújulás!

Ha a művészet igazi és értékes, akkor az olvasóban, hallgatóban, avagy szemlélőben hasonló gyönyörűséget, felfrissülést és megújulást kelt, mint magában az alkotó művészen!

Ezért van a művészetnek nagy értéke és jelentősége a munkásra nézve is, mert amit a testi és szellemi munkás a lét fentartása érdekében mívelnek, ugyanazt cselekszi a művész az emberek kedély Világával.

A testi és szellemi munkás az emberi megalégedettséget Szolgálja, a művészet az emberi boldogság-érzet egy nemét!

Gazdagok és szegények.

A magyar föld gazdag és kimeríthetetlen, de mérhetetlen rajta az emberi nyomorúság és nélkülözés!

Érdekes pszichológiai probléma, hogy vájjon azok, kik a nagy vagyonokat hajszojják, miként gondolkodhatnak az emberi nyomorúságról!

Úgy-e, hogy mindenki megérdemli a sorsát, és a nagy vagyonok mellett kell hogy nagyon szegények is legyenek, avagy olyképen, hogy a munkásnépnek nem szabad sokat juttatni, mert akkor nem akar dolgozni.

Akármit gondolkodnak is, annyi bizonyos, hogy mindkét feltevésük felettébb téves!

Miből áll a gazdagság?

A gazdagság oly földi javakból áll, melyeket mindig az ős anyatermészet ad az emberiségnek, emberi munka segítségével. Ezek a föld és annak termékei: a mezőgazdaság, a bányászat, az ipar, a tudomány és a művészet produktumai!

Más reális vagyon nincsen!

Ha tehát a vagyon fokozásáról beszélünk, az alatt mindig az anyaföldet, illetve annak művelését, a terménykészleteket, az állatállományt, gépeket és egyéb erőműveket, felszereléseket, nyers és kész árúkat, épületeket, gyárat, utakat, hidakat, alagutakat, víz-

műveket, csatornákat, közlekedési eszközöket, a tudomány összes kellékeit kell érteni!

Az anyaföld kivételével, mely csak javítható és rendeltetéséhez képest megmunkálható, egyébként pedig mindig egyenlő kiterjedésű, minden egyéb fentebb felsorolt vagyoni alany mennyiségileg és minőségileg fokozható, ami mindig a vagyon gyarapodását jelenti.

De nem jelentheti a vagyon gyarapodását az, ha több bankót nyomatunk, és több váltót állítunk ki!

Ha már most az emberi társadalom legnagyobb része intenzív és becsületes termelési munkát folytat, úgy hogy minden téren a szükségesnél jóval többet produkál, annyit, hogy a dolgozó társadalom bőven el lehet látva minden szükségessel, sőt még felesleggel és kényelemmel is, és a vezetőknek és vállalkozóknak még azon felül is marad busás feleslegük, *miért kelljen akkor a munkással szemben szűkkeblűen és igaztalanul eljárni, és az ő fogyasztási minimumát annyira megnyirbálni, hogy élete a tudományos higiénia tanításai szerint nem sokkal több a tengődésnél!*

Mi fogna történni, ha a munkás a termelvényeknek azt a részét fogyasztaná el a maga céljaira, ami neki emberséges, kényelmes életet, sőt jólétet biztosítana?

Az, hogy az idegen államokba kivitel alá kerülő felesleges termelvények mennyisége csökkenne. Más szavakkal a nagyon gazdagok valamivel szegényebbek lennének!

Mert ugyebár minden olvasónk tisztán megérti a helyzetet: A munkások összessége termel. Megmunkálja

a földet, előállítja a gépeket, szöveteket, árúkat, épít, szállít, bányászik, halászik, vadászik stb., és az eredmény egy részét magának lefoglalja munkabér fejében.

Valami magasabbrendű differenciális számítási művelettel be lehetne igazolni, amit azonban emígy sem lesz nehéz belátni: *hogy a társadalmi összesség termelési munkája nem végződhetik soha deficittel!*

A folyton növekedő vagyon nyers és készárúban, gyárakban, gépekben, vasutakban, hajókban, aranyban, ezüstben és szellemi javakban a legeklatánsabb bizonyítéka annak, *hogy az együttes emberi társadalom soha sem veszít!*

A reális vagyon folyton növekszik!

Akik veszítenek, azok mindig egyesek, akik elspekulálják magukat, avagy rosszul vállálnak és a bankónak nevezett vagyonukat elveszítik.

De a reális vagyon megmarad és csupán gazdát cserél.

És a folyton növekvő mérhetetlenül nagy reális vagyonnak sohasem a munkás a gazdája.

(Itt egy pillanatra érdemes megállani! Ez a kép úgy fest, mint az egyoldalú kommunizmus, amelynél a tőke közösen bírja a munkással a munkaerőt, de csupán egyedül a vagyont!)

Mi történnék azonban, ha egy szép napon a munkás arra ébredne, hogy neki nemcsak minden bőven megadatik, amire szüksége van, de még van feleslege is?

Több mint bizonyos, hogy igen sok esetben erőt venne rajta a könnyelműség, és eleinte rosszul gazdálkodnék.

De csakhamar megszokná a jólétet, és azt nem szívesen cserélné vissza többé a régi gondteljes és nélkülözésteljes állapot ellenében.

És akkor kialakulna benne a meggyőződés, hogy érdekesebb a jólétért dolgozni, mint a tengődésért. Megkomolyodnék, Egy újabb világfelfogás, egy újabb erkölcs alakulna ki lelkében, melynek tartalma e szavakban foglalható össze: *Mégis érdemes élni és dolgozni!*

Minimum és maximum.

Elméleti fejtegetéseinket befejeztük. Mint örök igazságot állapítottuk meg, hogy:

1. A természetben mindenütt egymással küzdő, és mégis mindig egyensúlyban levő erőkkel találkozunk.

2. Az emberi társadalom szintén küzdelmet folytat a lét fenntartása céljából egyrészt a természettel, másrészt önönmagával.

3. A természettel folytatott küzdelem termelési munka, melyben az emberek aktíve avagy passzíve, fizikai, szellemi avagy erkölcsi formában vesznek részt.

4. Az emberek egymás közötti küzdelme a termelési munka eredményének elosztása körül folyik. Eszközei lehetnek szintén fizikai, szellemi avagy erkölcsi alapon nyugvóak.

5. A termelési produktum értéke mindig egyenlő a reá fordított munkaerő értékével.

6. A munkaerő értékét a kereslet és kínálat közötti arány, a spekuláció és a szervezkedés szabja meg.

7. Az örök természet szempontjából minden küzdelem jogos, mely a munkaerők értékének megállapítása körül folyik.

8. Az anyaföld, a termelvények és a munkaerő reális és állandó értékek.

9. A bankjegy, papírpénz, váltó, cheque, stb. nem reális és Változó értékek.

10. A reális értékek mennyisége és minősége tág határok között fokozható a társadalom technikai haladásával és differenciálódó fejlődésével.

11. A reális értékek összessége képezi az emberi társadalom vagyonát.

12. *Kellő fokozás és igazságos elosztás mellett az emberi társadalom minden tagjára juthat reális vagyon.*

13. Az intenzív termelési munka a jólét és Vagyonosodás alapja.

14. Az összesség jóléte nem károsíthatja az egyeket.

15. Egyesek meggazdagodása meggátolhatja az összesség jólétét és vagyonosodását.

Mi most a teendő? Az első általunk kifejtett örök igazság gyanánt megállapítottuk, hogy a küzdő erők egymás között mindig egyensúlyban vannak.

A munka szemben áll a spekulációval, mely ellenfeleit a tőke segítségével egyenkint teríti le. De mi lesz akkor, ha a munka milliós számai erős kötéllel fonódnak össze? Mi tesz továbbá, ha a munka a legnagyobb önmegtágadással rakja majd össze filléreit a küzdelem céljaira, tőkét gyűjt és szervezkedik?

A testi munkások szervezkedése megmutatta, hogy mit lehet elérni összetartással, nélkülözéssel és erős elhatározással. Az ő eredményeik oly fényesek, hogy visszahatást gyakorolnak a szellemi munkások tengődő egzisztenciájára. A szellemi proletár ma a jól dotált

testi munkásban a fogyasztás terén legkomolyabb, bár önkéntelen árdrágítóját látja. A testi munkás ma sok mindent megengedhet magának, amiről a szellemi proletár még álmodni sem mer.

Tekintsük a helyzetet közelebbről. A szellemi munkások ama csoportja, melyről beszélünk, és mely alatt a művelt középosztályt szokás emlegetni, ma körülbelül 500.000, mindkét nembeli békés harcost számít. Úgy találomra kiragadjuk közülük a fixfizetésű kis tisztviselőt, kinek a Világháború kitörése előtt 3600 korona évi jövedelme volt.

Ez a kis tisztviselő fizette ki minden szombaton a gyár munkásait, és ő kézbesítette Ráspoly Nándor segéd úrnak a heti keresményét is, ami kitett 42 korona 80 fillért.

A mi kistisztviselőnk — nevezzük Tarnay Titusznak, a gyár statisztikai osztályának tönöke — 28 éves fiatal ember, van ifjú felesége és egyeztetendő fia. Tart kétszobás lakást egy mellékutcában, tart hozzá egy kis cselédleányt és az asszonyka maga varrja a ruháit.

A Ráspoly Nándor vasesztergályos, 26 éves, erőteljes nőtlen fiatalember, ki hónapos ágyban lakik és minden vasárnap szépen kiöltözködve elmulat 20 koronát. Neki a felesége nem kerül semmibe, sőt ellenkezőleg.

Munkás és tisztviselő úgy ahogy élédegélnek. A hús olcsó, úgyszintén a krumpli is, meg a liszt és egy koronáért igen jó bort mérnek a csapszékben.

De jön a Világháború mint a forgósél és fel is forgat mindent hegyiről tövire.

Ráspoly Nándor vasesztergályos úr felkerül a magasba, mert Tarnay Titusz úr neki most már minden szombaton 172 korona 80 fillért nyom a markába, míg a szegény tisztviselő úr maga szerencsésnek érzi magát, hogy fel van mentve és 40% drágasági pótlékot kap.

Ráspoly úrnak most már telik mindenre, amire a szíve vágyik. Vasámapra úgy kiöltözködik, mint egy államtitkár, rágyújt egy jó szivarra, és a korcsmában tokaji bort iszik, olyat, amelynek buteljája már 1915. évben 6 koronába került. (Megtörtént dolgok.)

Minthogy az asztalon már több üres butelia áll, valószínű, hogy Ráspoly úr most már vasárnaponkint többet mulat el 20 koronánál.

Ezzel szemben Tarnay uramnak a helyzete nagyon súlyos lett. Született azóta egy kis leánykája is, akit az asszony szoptat.

A havi fizetés a drágasági pótlékkal együtt 420 korona, a Ráspoly úr 700 koronájával szemben.

A fogyasztási cikkek árai a háború kitörése óta átlagban emelkedtek 300%-kal, a ruházat, tüzelőanyag ugyanannyival, csupán a házbérek maradtak meg a régi alapon.

Tarnay uramnak a lakbér és a ruhajavítás, cipőtalpalás levonásával, mardna élelemre 300 koronája, a békeidőben ugyancsak e célra rendelkezésre álló 200 koronájával szemben.

Az a 300 korona ma mindössze 100 koronát jelent

a békeidő áraihoz képest és van a családban egy gyomorral több.

Van-e emberi lélek, aki ne volna kénytelen beismerni, hogy ez az állapot a legnagyobb nyomorúság! Emberek, kik gyermekkoruk óta hozzá lettek szoktatva az egyszerű, de rendes életmódhoz, most a szó szoros értelme szerint *koplalnak*.

Dolgozni és koplalni, ez szörnyű igazságtalanság!

Dolgozni és dőzsölni ugyanekkor — szintén az!

A testi munka akaratlanul hozzászegődött a spekulációhoz, hogy a szellemi munkást teljesen megnyomorítsa.

A természet örök igazságai szerint itt a szellemi munkás a hibás, mert senki sem kötelezhető arra, hogy önként lemondjon előnyeiről mások javára, de mindenki köteles saját érdekében annyi erőt kifejteni, amennyi célja eléréséhez szükséges!

Kedves Tarnay uram, te jól nevelt szerény fiatal ember, ki irtózik minden erőszaktól és a nyomor hatása alatt összehúzd magad mint a medve, mely téli álmában végig koplalja a zord évszakot, nem veszed észre, hogy égbekiáltó igazságtalanság az, ami véled történik? Hát nem látod, nem tudod, hogy a társadalom minden munkásának egyformán joga van egy létminimumhoz? *Ahhoz a legkisebb adaghoz, mely a lét fentartásához szükséges?*

Tarnay uram erre nagy csodálkozva kérdi tőlünk, hogy mit kell ez alatt érteni? Talán azt a mennyiséget, mely megóv bennünket az éhhaláltól?

Hát esetleg ezt is! De csak akkor, ha minden dolgozó emberre ugyanannyi jut! Ha ellenben több jut egyre, mint amennyi az éhhalált megakadályozza, akkor ezt a mennyiséget is mindaddig egyenlő arányban igazságosan kell megosztani a dolgozó emberek között, amíg elő nem áll a felesleges bőségnek az az állapota, amely a táplálkozásnak és egyéb szükségleteknek egy tudományosan normalizált felső határát eléri. Ez a határ természetesen nem lehet egyforma a favágó és a turbinaszereiő részére, de a leszállítás aránya mindig ugyanaz kell hogy legyen. Ha a vasesztergályos táplálkozási normáliáját felemeljük 400%-kal, nem szabad ugyanakkor a tisztviselőt leszállítani 300%-kal! Ez világos.

Vagyis létminimum alatt a lét fenntartásához szükséges, és foglalkozások szerint normalizált összes tényezőknek természetbeni megállapításai lehet csak érteni!

Mert 8-ik alapigazságunk szerint, csakis az anyaföld, annak termékei és a munkaerő az állandó reális érték!

Ha tehát tudományosan meg van állapítva, hogy Valamely munkakategóriába tartozó munkásember egészségének és munkaképességének veszélyeztetése nélkül kevesebbet nem fogyaszthat el naponta, mint 1750 gramm különféle összetételű és tápértékű eledeleket, nem lakhatik kisebb lakásban, mint amelyben fejenként 50 köbméter a férőtség, társadalmi állása szerint évente legalább is kétrendbeli ruházatra tart igényt, felesége és gyermekei részére hasonló normáliák

állanak fenn, cselédet tart, szórakozás, üdülés, gyógykezelés stb. szintén kijár neki, stb. stb., akkor jogosan és igazságosan mondhatjuk, hogy a munkásnak létminimuma áll a neki természetben szolgáltatandó és tudományosan megállapítható szükségleti tárgyakkól, amelyek *állandó belső értéke* sohasem változik és *mennyisége és minősége* kizárólag a *különböző rangfokok* részére megállapítható nagyobb vagy kisebb *természetbeni* díjazások révén fokozódhatnak.

Minthogy pedig a természetben ekként megállapítandó járandóságok pénzértéke állandóan változik, a *pénz mint ilyen nem alkalmas arra, hogy az emberi munkás létminimumának kifejezője legyen!* *

Amiből viszont önként következik, hogy mindaddig, amíg az emberi társadalomban a pénz mint ágens szerepel vevő és e/adó között, a tudományos alapon megállapítandó létminimum természetbeni alanyainak pénzértéke, utóbbinak értékváltozása, illetve fizető erejének változásához képest, újból és újból állapítandó meg, minthogy ellenesetben a papírpénzzel fizetett munkás az árak emelkedése által *létminimumának jogos alapjától* meg van fosztva a spekuláció javára.

A létminimum kifejezője tehát csakis a lét fenntartására szükséges és foglalkozások és rangfokok szerint normalizált természetbeni alanyok összessége lehet!

Visszatérve most már a mi 500.000 munkáslelket számláló intelligens társadalmunkhoz, és végigtekintve köztük azon a sok, igen előkelő pozícióban levő kartárson, akik pozíciójuk dacára érzik, ha nem is egyenlő

mértékben, az élet küzdelmének nyomását, önkéntelenül tiszteletet érzünk ezen kiváló tábor iránt, mely egy hatalmas, de egyelőre öntudatlan belső erő kifejezője.

Egy hadsereg, amely alszik. Talán álmodik is. Nem szenvedhet kétséget, hogy az intellektuális társadalomnak igen sok tagja már lelke mélyén homályosan, kúszáltan látta azokat a képeket, amelyeket mi most határozottan körvonaloztunk. Talán fel is ébredt egyikben-másikban a *vágy*, hogy magán és kartársain segítsen, anélkül azonban, hogy eddig a helyes utat meglátta, a célhoz vezető eszközöket felismerte volna.

A gyermek, amikor először nyeri el öntudatát, és látja a világ külső képét, mindent olyan természetesnek, olyan magától értetődőnek talál. Van vasút is? Hát persze hogy van. És miért ne volna? Van telefon, repülőgép, tengeralattjáró meg mozi? Nagyon természetes hogy van!

Van létminimum? Hát persze hogy van!

De hát lehetne ez másként is? A természetben nem-e így van? Ott is két pólus körül csoportosulnak az erők. Az egyik csoportot nevezzük minimumnak, a másikat maximumnak.

Az elektrolytikai folyamatnál azon a póluson van a maximum, amely körül a vegyileg tiszta produktum, a kész anyag csoportosul.

A társadalom küzdelmeinél nincsen ez így? A munkáé a létminimum, a spekulációé a maximum. A kész munkaérték mindig a spekuláció pólusai körül csoportosul!

A megoldás.

„im Zusammenwirken Alier zu demselben ZieJe liegt jeder Erfolg“
Wilhelm I. R.

Ötszázezer ember, akik között nagyon sok lehet a kitűnő és bizonyára, szép számmal vannak a kiválóak, tanácstalanul áll az élet viharában, tanácstalanul és vezérek nélkül!

Ők nem is sejtik, hogy milyen tekintélyes gazdasági erőt és tőkét képviselnek.

De ezen nem kell csodálkozni, mert elegendő ok nélkül semmi sem történhetik meg ezen a világon. Ennek bizonyosságául csak arra a közismert tényre akarunk hivatkozni, hogy a világháború kitörése előtt gyakran fordult elő, hogy nagy vállalatok, törvényhatóságok, sőt kormányok is, hiába kerestek nagyobb kölcsöntőkét itthon és néha külföldön is, pedig csak néhány száz milliócskáról volt szó, békés, hasznos kulturális célokra!

Valószínű, hogy részben bizalmatlanság is volt az oka, de bizonyos az, hogy senki se ébredett a népben rejlő kimeríthetetlen gazdasági erő és tőke tudatára!

A világháborúra volt szükség annak a felismeréséhez, hogy az egységes dolgozó társadalom a saját erejéből, csupán intenzív munkája révén, képes minden kultúrideált megvalósítani.

És most már ne beszéljen nekünk senki se a hadikölcsönökről, a bankokról és csekk-könyvekről, amelyek ebben a világviharban nem jelentenek egyebet, az emberi társadalomra kényszerített elszámolási módszernél! Nézzünk a dolognak becsületesen a szemébe és nevezzük meg a gyermeket az igazi nevén!

A világháború, a társadalom dolgozó munkásaiból fegyverbe szólította a munkaerő javát, közel három millió fiatal, értékes férfit. Az itthonmaradottak, a gyermekek, serdültek, aggok és asszonyok intenzív munkája tartja el ezalatt most már harmadik esztendeje nemcsak az egész itthonmaradt társadalmat, nemcsak az egész hadrakelt haderőt, de készíti egyszersmind a háborús kellékeket, ágyúkat, fegyvereket, lőszereket is.

Tízmilliárd koronán felüli eddigelé a magyar társadalom hadijegyzése. Van-e a magyar társadalom összes kasztjainak és rétegeinek együttvéve olyan kultúrálma, amit ezzel a megfoghatatlanul nagy összeggel ne lehetne megvalósítani?!

Nem-e a legcsodálatosabb tanulság ez a világháború az egész társadalomra és annak minden kasztjára külön-külön — tehát a szellemi középosztályra nézve is —, hogy a társadalomban rejlő gazdasági erők kimeríthetetlenek és azokat nagyon tág határokon belül lehet fokozni?!

Ha ez az ötszázezer szellemi munkás összeáll, együttvéve igen szép szellemi és anyagi tőkét képvisel.

Tegyük fel, hogy sajtóorgánumot alapítanak, például ezzel a címmel:

*»Éljen a jólét«**a magyar szellemi középosztály hivatalos lapja.*

A lap címe már egymagában véve kész program. Nem agresszív, nincsen benne semmi erőszakosság és megragadja a figyelmet.

Édes Istenem! Mi kifogása lehetne valakinek az ellen, hogy a szellemi munkásoknak jól menjen a dolguk?

A lap első feladata volna tagokat toborozni és a társadalom szervezését előkészíteni.

További teendője volna kitűnő publicisták segítségével a közvélemény szimpátiáját nemes céljának megnyerni. (Ami ugyan nem lesz nehéz feladat.)

Végül feladata lesz, hogy helyet nyisson hasábjain az egészséges indítványoknak és eszmecseréknek.

Boldog emlékezetű Tóth Bélánk mondotta valahol: Hogyha sok ember van együtt, azok együttvéve nagyon (okosak).

Ha beborul és az első csöppek lehullanak, csakhamar megnyílnak az ég zsilipjei és áldásos záporosó lepi el a kiszáradt földet, megtermékenyítve a parlagot.

Csak tessék elkezdenni! Annyi életrevaló eszme fog itt felszínre kerülni, hogy csuda!

Tegyük fel, hogy bankot alapítanak, szép nagy bankot, melynek székhelye a fővárosban van. Minden szellemi munkás, még a legkisebb is, befizethet egy-egy 200 koronás részvényt. Ne mondja nekünk senki sem, hogy erre nem telik! Csak el kell képzelni, hogy az

élelmiszerek árai ismét felmentek 10%-kal és a 200 K már együtt is van,

De bizonyára vannak és lesznek szellemi munkások, kik könnyűszerrel jegyezni fognak két, három és több részvényt is. Hiszen a köz érdekében fognak eljárni.

Ilyen módon meg lehet alapítani a szellemi középosztály bankját, mondjuk százmillió korona teljesen befizetett alaptőkével.

Ennek a banknak igen szép üzletköre volna.

Beszerezné a tagok részére szükséges, lisztet a malomtól, a posztót a gyárosoktól. Létesítene fogyasztási központokat a tagok részére, szabóműhelyeket, cipőgyárat, pékműhelyeket, mészárszékeket, bútorgyárat stb. Vásárolna telkeket és építene családházakat stb., stb. Persze mindezt nem egyszerre, hanem szép sorjában.

Minden egyes ténykedésével egy-egy spekulánstól szabadítaná meg a társadalmat! Ami végeredményben már tekintélyes anyagi sikert és bizonyos *függetlenséget* jelentene! Ezt a függetlenséget a bank erősödésével mindinkább ki lehetne terjeszteni. A tisztviselők társadalma a tőke gyűjtésével ugyanúgy tehetne *hatalomra* szert, mint eddigelé a spekulánsok!

A létesítendő banknak tehát elsősorban az volna a feladata, hogy társadalma a munkával szerzett pénzeért olcsón jusson minden szükségletéhez és minél több pénzt takarítson meg, *függetlensége* és *hatalma* kiterjesztése céljából!

Minthogy az emberi társadalom minden ranglétráján észlelhetjük, hogy az erőt és hatalmat kifelé mindig a

pénz képviseli, múlhatatlanul szükséges, hogy a szellemi munkások társadalma kifelé szintén tőkével legyen felszerelve, amely akaratának és szavának mindenkor nagy súlyt fog kölcsönözni.

Tegyük fel továbbá, hogy a szellemi munkások-táborra országos egyesületet alapít, melynek az volna a feladata, hogy tagjainak érdekeit a munkaadóval, az emberi társadalommal és a törvényhozással szemben képviselje.

Hogy mik ezek az érdekek?

Elsősorban az, hogy a szellemi munkás rangfokozatait szabályozzák. A magántisztviselő ép úgy léphessen elő bizonyos szolgálati időn belül automatikusan, mint az állami, avagy törvényhatósági tisztviselő és nyugdíj-képessége is legyen szervezve és biztosítva.

Másodsorban az, *hogy minden rangfokozat részére a lét fentartására szükséges természetbeni alanyok összessége állapíttassék meg, mint dotációjának alapja.*

Nem az a fontos, hogy hány korona a fizetés, hanem, hogy mennyi árú, táplálék, ruházat, lakfűrés, kényelem, stb. van az egyes rangfokozatok részére megállapítva.

A pénzérték megállapítása, amelynek a mindenkori természetbeni alanyok összességének időnkénti beszerzés költsége felel meg, másodrendű fontosságú számtani művelet, mely koronként hajtható végre.

A rangfokozatokban foglalt igényeket egy a szellemi munkások által kiküldendő bizottság dolgozná ki és fogadtatná el a társadalommal, a munkaadókkal, esetleg hagyatná jóvá a törvényhozással vagy a kormánnyal.

Kétséget nem szenvedhet, hogy a munkaadó nem szívesen fog az új reformba belemenni, mert a fix-fizetéses tisztviselő eddigelé csendes, türelmes szenvedő és engedelmes lény volt, aki mindig élvezettel oldotta meg a neki két oldalról is feladott, rébusznak is beillő megélhetési feladatokat.

Talán összeütközésekre is kerül a sor!

De ezektől igazán nem kell megijedni.

A szellemi munkás és a munkaadó közötti viszony, egészen más természetű, mint a testi munkás viszonya a gazdájához. A munkaadó igen jól tudja, hogy neki a szellemi munkása — ritka kivételektől eltekintve — bizalmas és hű embere, kire mindig és minden körülmények között számíthat.

Aztán az igazságnak az az ellenállhatatlan ereje, mely a szellemi munkás igényeiben lakik, olyan, amely előbb vagy utóbb le kell, hogy fegyverezze a munkaadóknak nagy intelligenciájú többségét.

Egészen bizonyos, hogy az akciót csak meg kell indítani, hogy az a célig többé meg se álljon.

Nem tudhatjuk, hogy a szellemi munkások nagy társadalma, mikor fog a cselekvés terére lépni és meddig fogja még tűréssel és szenvedéssel beérni. Annyi azonban bizonyos, hogy csak akkor, ha teljesen megérik minden egyes tagjában a siker elérhetőségének biztos tudata és mindenki egy ellenállhatatlan belső vágtyól hajtva, fenhangan fogja kiáltani:

»Éljen a jólét!«